KOMISJA
EUROPEJSKA

Bruksela, dnia 12.2.2025 r.
COM(2025) 41 final

SPRAWOZDANIE KOMISJI DLA PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY

Wdrażanie Europejskiej inicjatywy miejskiej w latach 2022–2024

Spis treści

1. WPROWADZENIE 2
2. WDROŻENIE 2
2.1. Finansowanie innowacji w miastach 3
2.2. Rozwijanie zdolności i wiedzy w miastach 6
2.2.1. Zwiększanie zdolności miast 6
2.2.2. Wspieranie rozwoju wiedzy i polityki w miastach 7
2.3. Zarządzanie i inne działania 9
3. PIERWSZE WYNIKI 9
4. WNIOSKI 13

1. WPROWADZENIE

Europa stoi przed wieloma wyzwaniami, począwszy od konieczności ożywienia gospodarki i budowania społeczeństw integracyjnych, po przeciwdziałanie zmianie klimatu, degradacji środowiska i zmianom demograficznym oraz po dwojaką transformację – ekologiczną i cyfrową. Miasta to miejsca, gdzie wszystkie te wyzwania zbiegają się i gdzie można wypróbować i przetestować nowe rozwiązania w sposób, który poprawi sytuację mieszkańców.

Polityka spójności ma silny wymiar miejski, a w okresie programowania 2021–2027 przewidziano w jej ramach większe wsparcie na rzecz zrównoważonego rozwoju obszarów miejskich, aby pomóc miastom w odgrywaniu aktywnej roli w opracowywaniu i wdrażaniu działań z zakresu polityki ukierunkowanych na lokalne wyzwania. W rezultacie z funduszy spójności inwestuje się w miasta ponad 100 mld EUR, a same miasta są bezpośrednio odpowiedzialne za projektowanie i realizację inwestycji o wartości ponad 24 mld EUR w ramach programów polityki spójności.

Ponadto poświęcona miastom część polityki spójności na okres programowania 2021–2027 objęła ustanowienie nowej Europejskiej inicjatywy miejskiej[1]. Na inicjatywę przewidziano budżet w wysokości 395 mln EUR[2], a jej celem jest wspieranie miast każdej wielkości, budowanie zdolności i gromadzenie wiedzy, wspieranie innowacyjności oraz opracowywanie możliwych do przeniesienia i rozszerzenia rozwiązań dla wyzwań miejskich mających znaczenie dla UE. Działania związane z tą inicjatywą koordynuje się z programem URBACT[3], który stanowi również jej uzupełnienie, i służą one wspieraniu prac międzyrządowych w ramach agendy miejskiej dla UE.

W niniejszym sprawozdaniu opisano działania związane z Europejską inicjatywą miejską i rezultaty wdrażania tej inicjatywy w okresie od 1 września 2022 r. do 31 sierpnia 2024 r.

2. WDROŻENIE

Wdrażanie Europejskiej inicjatywy miejskiej powierzono regionowi Hauts-de-France w ścisłej współpracy z Komisją Europejską[4]. Władze regionu powołały stały sekretariat (zwany dalej „sekretariatem Europejskiej inicjatywy miejskiej”), którego zadaniem jest prowadzenie wszystkich codziennych działań przedstawionych w niniejszym sprawozdaniu. Prace objęto dwoma komponentami, których celem jest: a) wsparcie w obszarze innowacji oraz b) wsparcie w obszarze budowania zdolności i wiedzy, ocen oddziaływania terytorialnego, kształtowania polityki i działań informacyjnych (rys. 1). 75 % budżetu w wysokości 395 mln EUR[5] przeznaczono na komponent a), a 25 % na komponent b).

---

1 Art. 12 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1058 z dnia 24 czerwca 2021 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i Funduszu Spójności.

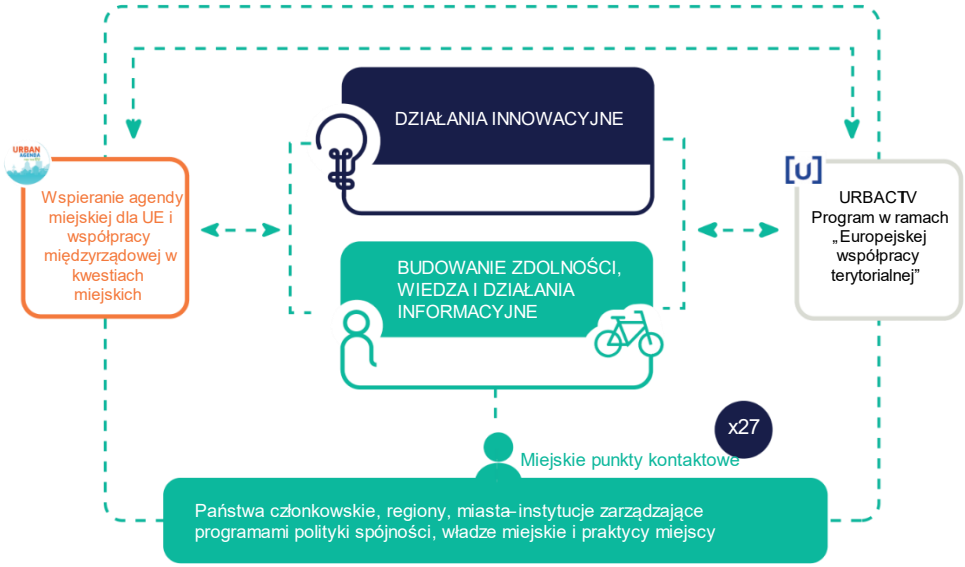
2 W następstwie przeglądu wieloletnich ram finansowych w 2024 r. wstępnie ustalony budżet w wysokości 400 mln EUR (w cenach z 2018 r.) zmniejszono do 395 mln EUR (w cenach bieżących).

3 Art. 3 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1059 z dnia 24 czerwca 2021 r. w sprawie przepisów szczegółowych dotyczących celu „Europejska współpraca terytorialna” (Interreg) wspieranego w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego oraz instrumentów finansowania zewnętrznego. W ramach URBACT finansuje się sieci miast, aby wesprzeć miasta w opracowywaniu zintegrowanych praktyk.

4 Na podstawie art. 12 rozporządzenia (UE) 2021/1058 wdrażanie Europejskiej inicjatywy miejskiej powierzono regionowi Hauts-de-France w ramach zarządzania pośredniego. Zaproszenie do wyrażenia zainteresowania dotyczące zarządzania pośredniego Europejską inicjatywą miejską opublikowano w maju 2021 r. i w jego rezultacie w lipcu 2021 r. wybrano region Hauts-de-France. Umowę między Komisją a regionem Hauts-de-France podpisano w sierpniu 2022 r.

5 W cenach bieżących.

Rys. 1. Logika interwencji Europejskiej inicjatywy miejskiej

2.1. Finansowanie innowacji w miastach

Europejska inicjatywa miejska wspiera projekty w obszarze działań innowacyjnych, których celem jest promowanie transformacyjnej roli miast i wdrażanie sprawdzonych innowacji miejskich w całej UE. Każdy projekt może otrzymać wkład z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR) w wysokości do 5 mln EUR przy stopie współfinansowania wynoszącej 80 %, a maksymalny okres trwania projektu wynosi cztery lata[6]. Wnioski mogą składać wyłącznie władze miejskie lub grupy władz miejskich (tj. miasta, małe miasta lub przedmieścia) o łącznej liczbie ludności wynoszącej co najmniej 50 000 mieszkańców, zlokalizowane w jednym z państw członkowskich UE.

Ten obszar prac opiera się na inicjatywie pilotażowej dotyczącej innowacyjnych działań miejskich[7], którą wdrożono w okresie programowania 2014–2020. Od tego czasu wprowadzono wiele ulepszeń, na przykład: (i) zwiększono nacisk na innowacje miejskie mające znaczenie dla polityki spójności; (ii) zwiększono mierzalność wyników względem wcześniej określonych wskaźników; (iii) zwiększono nacisk na gotowość operacyjną projektów, potencjał zwiększenia ich skali oraz możliwość powielania sprawdzonych rozwiązań.

Zaplanowano cztery zaproszenia do składania wniosków dotyczących innowacyjnych działań w ramach Europejskiej inicjatywy miejskiej, z czego dwa zaproszenia już sfinalizowano, jedno jest w toku, a jedno zaplanowano na 2026 r. (tabela 1). Celem pierwszych trzech zaproszeń do składania wniosków jest pobudzanie innowacyjności w określonych obszarach tematycznych, które są istotne dla polityki UE, natomiast czwarte zaproszenie do składania wniosków ma na celu wspieranie miast o mniejszym doświadczeniu w zakresie innowacji.

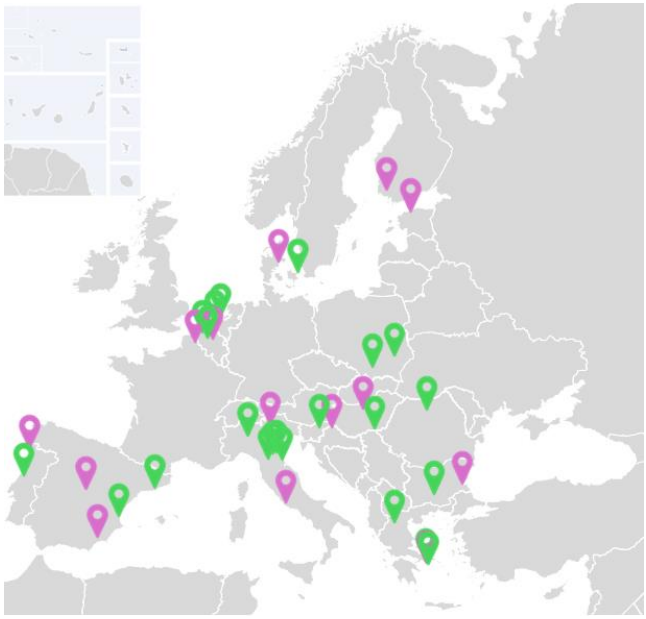
6 Europejska inicjatywa miejska – wytyczne dotyczące innowacyjnych działań.
7 Innowacyjne działania miejskie.

Tabela 1. Zaproszenia do składania wniosków dotyczących innowacyjnych działań w ramach Europejskiej inicjatywy miejskiej

Zaproszenie	**Rok publikacji, tematy**	**Wnioski**	**Wybrane projekty, całkowity wkład EFRR (EUR)**	**Wskaźnik powodzenia wniosków**
1	2022 r., jeden temat: nowy europejski Bauhaus	99 wniosków z 21 państw członkowskich	14 projektów z 12 państw członkowskich, 65,2 mln EUR	14 %
2	2023 r., trzy tematy: zazielenianie miast, zrównoważona turystyka, wykorzystanie potencjału talentów w kurczących się miastach	112 wniosków z 21 państw członkowskich	22 projekty z 12 państw członkowskich, 98 mln EUR	20 %
3	2024 r., dwa tematy: transformacja energetyczna, technologia w mieście	Termin składania wniosków upływa w październiku 2024 r.	Planowany budżet 90 mln EUR	-
4	Zaplanowano na 2026 r.	-	-	-

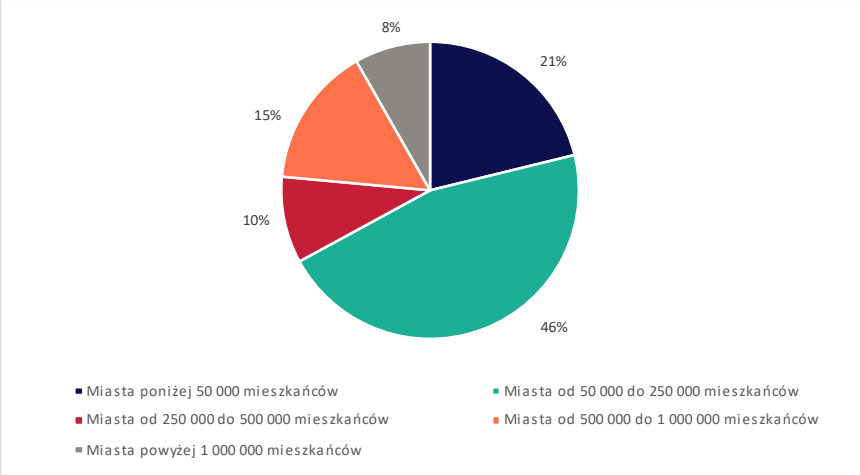
W ramach dwóch zaproszeń do składania wniosków wybrano 36 projektów z 16 państw członkowskich (rys. 2). Podjęto szereg działań, aby zwiększyć zasięg geograficzny i pomóc miastom w przygotowaniu wniosków o wysokiej jakości, np. zorganizowano warsztaty dla wnioskodawców w państwach członkowskich Europy Środkowej i Wschodniej oraz utworzono sieć krajowych miejskich punktów kontaktowych promujących zaproszenia do składania wniosków we wszystkich państwach członkowskich.

Rys. 2. Lokalizacje geograficzne projektów wybranych w ramach dwóch zaproszeń do składania wniosków dotyczących działań innowacyjnych (zaproszenie 1: kolor fioletowy, zaproszenie 2: kolor zielony).

Pod względem liczby ludności ośrodków miejskich, których władze uczestniczą w wybranych projektach w ramach dwóch zaproszeń do składania wniosków, ponad dwie trzecie to małe i średnie miasta (rys. 3) oraz podobnie ponad dwie trzecie to „miasta, o których mowa w art. 11”[8].

Rys. 3. Udział władz miejskich w wybranych projektach obejmujących innowacyjne działania w podziale na liczbę ludności

Nowością jest fakt, że część dotacji z EFRR na każdy projekt obejmujący innowacyjne działania przeznaczono na finansowanie partnerstw na rzecz transgranicznego przenoszenia innowacji zawieranych między wiodącymi władzami miejskimi i trzema innymi miastami UE, z których dwa muszą być zlokalizowane w regionach słabiej rozwiniętych lub regionach w okresie przejściowym[9]. Metoda ta opiera się na pilotażowym mechanizmie przenoszenia innowacyjnych działań miejskich zrealizowanych w ramach URBACT III w latach 2021–2022

[8] „Miasta, o których mowa w art. 11” są miastami wybranymi przez państwa członkowskie w celu wdrażania zrównoważonego rozwoju obszarów miejskich na podstawie rozporządzenia (UE) 2021/1058.

[9] Europejska inicjatywa miejska – wytyczne dla wnioskodawców dotyczące innowacyjnych działań.

i ma na celu przekazanie doświadczeń związanych ze sprawdzonymi innowacyjnymi rozwiązaniami i wykorzystanie możliwości ich powielenia w innych kontekstach miejskich. Celem jest również pobudzanie inwestycji w ramach programów polityki spójności oraz zwiększanie zdolności innowacyjnych miast innych niż te, które prowadzą projekty innowacyjnych działań.

2.2. Rozwijanie zdolności i wiedzy w miastach

2.2.1. Zwiększanie zdolności miast

Działania w ramach Europejskiej inicjatywy miejskiej na rzecz budowania zdolności rozpoczęto w 2023 r. i wdraża się je jako działania pilotażowe do końca 2024 r.[10] Obejmują one trzy rodzaje działań: wymiany między miastami, wzajemne oceny i wydarzenia związane z budowaniem zdolności. Celem tych działań jest poprawa zdolności miast do opracowywania i wdrażania strategii, polityk oraz praktyk zrównoważonego rozwoju obszarów miejskich w sposób zintegrowany i partycypacyjny. Realizacja tych działań odbywa się w sposób komplementarny i skoordynowany z programem URBACT IV[11].

Wymiana między miastami[12] jest działaniem oddolnym opartym na zapotrzebowaniu realizowanym na podstawie stałego zaproszenia do składania wniosków. Obejmuje krótką wizytę i spotkanie przedstawicieli wnioskujących władz miejskich stojących przed konkretnym wyzwaniem oraz władz miejskich z innego państwa członkowskiego, które posiadają wiedzę specjalistyczną umożliwiającą poradzenie sobie z tym wyzwaniem. Taka wymiana gwarantuje skuteczność wzajemnego uczenia się.

Zainteresowanie władz miejskich wymianą między miastami jest coraz większe. Do 31 sierpnia 2024 r. otrzymano 60 wniosków z miast znajdujących się w 22 państwach członkowskich. Większość wniosków złożyły miasta z Włoch, Hiszpanii, Portugalii i Finlandii. 40 wymian[13] trwa lub zostało zakończonych; wzięło w nich udział łącznie 88 władz miejskich (rys. 4 i 5). Zdecydowana większość (88 %) uczestniczących miast to małe i średnie miasta, które w niemal równych proporcjach reprezentują regiony słabiej rozwinięte, regiony w okresie przejściowym i regiony lepiej rozwinięte. Ponad 60 % to „miasta, o których mowa w art. 11”.

Rys. 4. Władze miejskie uczestniczące w wymianie między miastami jako „miasta stojące przed wyzwaniem”

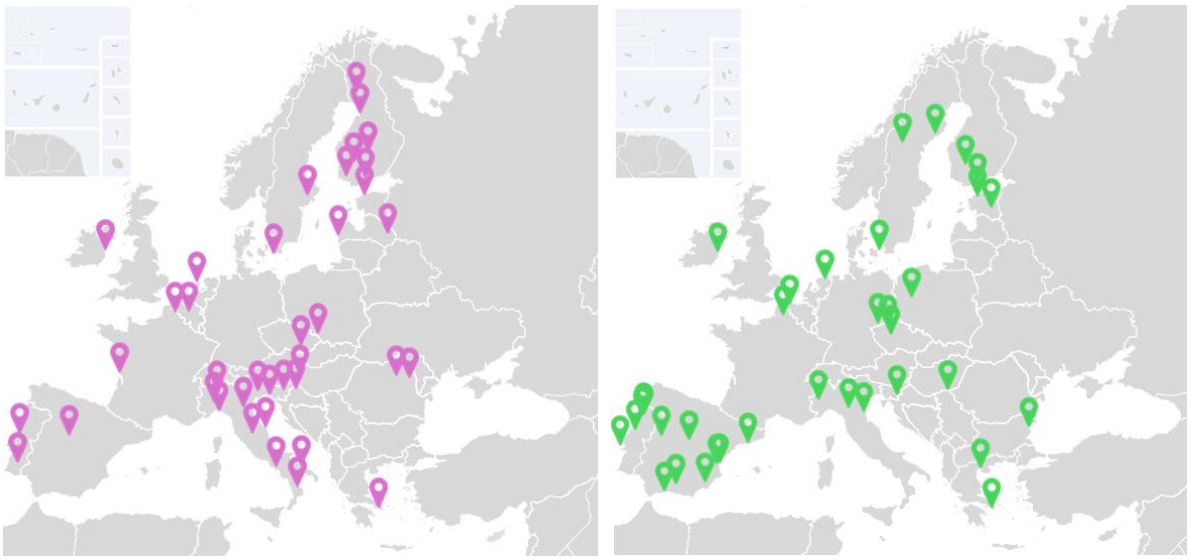
Rys. 5. Władze miejskie uczestniczące w wymianie między miastami jako „partnerzy”

[10] W programie prac na lata 2023–2024 zawartym w decyzji w sprawie finansowania Europejskiej inicjatywy miejskiej określono etap pilotażowy działań na rzecz budowania zdolności.

[11] Okres wdrażania programu URBACT IV obejmuje lata 2021–2027.

[12] Wytyczne dla wnioskodawców dotyczące wymiany między miastami w ramach Europejskiej inicjatywy miejskiej.

[13] Wskaźnik powodzenia wniosków wyniósł ponad 85 %.

Wsparcie obejmuje również wzajemne oceny[14], polegające na porównaniu przez grupy miast swoich zintegrowanych strategii rozwoju obszarów miejskich, na których ten rozwój się opiera[15]. Ma to na celu poprawę opracowywania i wdrażania strategii. W każdej wzajemnej ocenie uczestniczą maksymalnie cztery „miasta objęte oceną", które współpracują z osobami z maksymalnie sześciu miast pełniących rolę „partnerów oceniających" w celu poradzenia sobie ze wskazanym wyzwaniem[16]. Co roku publikowane są zaproszenia do składania wniosków skierowane do „miast, o których mowa w art. 11", aby zgłosiły się jako „miasta objęte oceną", i do innych miast z całej Unii Europejskiej, aby zgłosiły się jako „partnerzy oceniający".

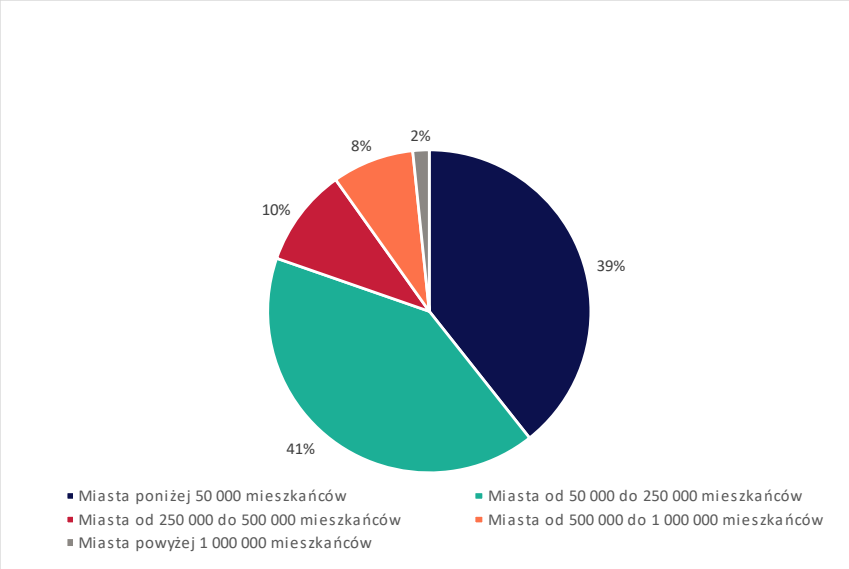
Rys. 6. Zasięg geograficzny wzajemnych ocen
(miasta objęte oceną: kolor fioletowy, miasta-partnerzy oceniający: kolor zielony).

[14] Wytyczne dla wnioskodawców dotyczące wzajemnej oceny w ramach Europejskiej inicjatywy miejskiej.
[15] Zgodnie z definicją w art. 11 rozporządzenia (UE) 2021/1058.
[16] Z wykorzystaniem metodyki i narzędzi wzajemnej oceny opracowanych przez JRC-DG REGIO.

Do 31 sierpnia 2024 r. przeprowadzono trzy wzajemne oceny, w ramach których zorganizowano wydarzenia na miejscu w Salonikach (EL), Coimbrze (PT) i Kaliszu (PL). We wzajemnych ocenach udział wzięło około 150 uczestników, którzy reprezentowali 12 państw członkowskich. 54 uczestników reprezentowało władze miejskie, które działały jako „miasta objęte oceną” (10) lub „partnerzy oceniający” (44) (rys. 6). 80 % uczestniczących władz miejskich reprezentowało małe i średnie miasta (rys. 7), a około połowa miast leżała w regionach słabiej rozwiniętych. Większość miast objętych oceną to małe i średnie miasta znajdujące się w regionach słabiej rozwiniętych lub regionach w okresie przejściowym.

Rys. 7. Udział władz miejskich uczestniczących we wzajemnych ocenach w podziale według liczby ludności

W wydarzeniach poświęconych budowaniu zdolności[17] uczestniczą władze miejskie, instytucje zarządzające, Komisja i inne kluczowe podmioty w celu wymiany informacji i prezentowania synergii między narzędziami i programami polityki spójności a agendą miejską dla UE. Wydarzenia te przyczyniają się do budowania „społeczności praktyków miejskich”. Proces ten obejmuje coroczne zaproszenia do składania wniosków skierowane do instytucji zarządzających w celu wyrażenia zainteresowania organizowaniem wydarzeń we współpracy z regionem Hauts-de-France.

Do 31 sierpnia 2024 r. zorganizowano osiem wydarzeń lub sesji poświęconych budowaniu zdolności: w Turynie (IT), Timisoarze (RO), Lublanie (SI), Zadarze (HR), Tourcoing (FR), Budapeszcie (HU), Tampere (FI) i Brukseli (BE). W wydarzeniach tych wzięło udział około 500 uczestników, 160 z nich reprezentowało władze miejskie.

2.2.2. Wspieranie rozwoju wiedzy i polityki w miastach

Kilka obszarów prac w ramach Europejskiej inicjatywy miejskiej dotyczy wspierania zdolności miast do rozwoju wiedzy i opracowywania polityki. We wszystkich państwach członkowskich utworzono sieć miejskich punktów kontaktowych[18]. W okresie objętym niniejszym sprawozdaniem wyznaczono 25 miejskich punktów kontaktowych[19]. Większość miejskich punktów kontaktowych pełni również funkcję krajowych punktów ds. URBACT, a jeżeli te dwa

[17] Z wykorzystaniem sieci na rzecz rozwoju obszarów miejskich w ramach polityki spójności w okresie programowania 2014–2020, która wspierała wymianę informacji między miastami wdrażającymi zintegrowane strategie objęte częścią polityki spójności dotyczącą zrównoważonego rozwoju obszarów miejskich oraz między miastami prowadzącymi innowacyjne działania miejskie.

[18] Zakres zadań miejskich punktów kontaktowych Europejskiej inicjatywy miejskiej.

[19] Francja i Luksemburg mają wspólny miejski punkt kontaktowy, a Włochy jeszcze go nie powołały.

różne punkty kontaktowe nie są częścią tego samego organu, zapewnia się odpowiednią koordynację między nimi.

Utworzono nową platformę wiedzy o nazwie Portico[20]. Celem platformy jest zebranie w jednym miejscu szerokiej wiedzy o miastach oraz wyeliminowanie rozdrobnienia źródeł wiedzy, aby wspierać praktyków miejskich na wszystkich szczeblach. Jednym z jej elementów jest „panorama miejska", której celem jest zaprezentowanie użytkownikom unijnych inicjatyw, programów i organizacji miejskich. Narzędzie to będzie stopniowo rozbudowywane, a jego pierwsza wersja jest już dostępna[21].

Pierwszą edycję ogólnounijnego badania perspektywicznego przeprowadzono w 2024 r. Badanie odbywa się co dwa lata i jego celem jest zebranie informacji od władz miejskich i praktyków miejskich, jeśli chodzi o najważniejsze tendencje w zakresie zrównoważonego rozwoju obszarów miejskich oraz wyzwania, luki w wiedzy i potrzeby dotyczące wsparcia w tej dziedzinie. Wyniki badania są dla regionu Hauts-de-France źródłem informacji o nowych zmianach w dynamice i potrzebach społeczności miejskich. W pierwszej edycji otrzymano 364 odpowiedzi z 25 państw członkowskich UE, przy czym ponad 70 % odpowiedzi pochodziło od władz miejskich[22].

Wkrótce rozpocznie się seria działań w zakresie kapitalizacji[23] w formie „laboratoriów polityki w ramach Europejskiej inicjatywy miejskiej" i innych produktów związanych z wiedzą. Celem jest wspieranie władz i praktyków miejskich w kształtowaniu polityki opartej na dowodach oraz w zapewnianiu wysokiej jakości inwestycji publicznych, w szczególności w ramach polityki spójności. Specjalne działania informacyjne zostaną podjęte z myślą o małych i średnich miastach, które nie mają jeszcze wystarczających zdolności, aby uzyskać dostęp do istniejących zasobów doświadczenia i wiedzy.

Agenda miejska dla UE – współpraca oparta na wielopoziomowym sprawowaniu rządów ustanowiona na mocy paktu amsterdamskiego w 2016 r.[24] – otrzymuje wsparcie w ramach europejskiej inicjatywy miejskiej[25] Opracowano i wdrożono pakiet usługowy, aby pomóc partnerstwom tematycznym w realizacji ich planów działania, a także zapewniono pomoc w tworzeniu nowych partnerstw. Europejska inicjatywa miejska może również wspierać współpracę międzyrządową w kwestiach miejskich[26], jeżeli o takie wsparcie wnioskuje jedno państwo członkowskie lub większa ich liczba oraz jeżeli zostało to uzgodnione z Komisją.

Przeprowadzono szereg kampanii informacyjnych dotyczących zaproszeń do składania wniosków w sprawie działań innowacyjnych, w sprawie działań na rzecz budowania zdolności i w sprawie uruchomienia platformy Portico oraz zaproszeń do składania wniosków w sprawie członkostwa w partnerstwach w ramach agendy miejskiej dla UE. Uruchomiono stronę internetową Europejskiej inicjatywy miejskiej i utworzono biuletyn Europejskiej inicjatywy miejskiej. Biuletyn ma obecnie już ponad 5 000 subskrybentów.

---

20 Portico.

21 Panorama miejska | Portico.

22 Sprawozdanie z badania zostanie opublikowane pod koniec 2024 r.

23 Działania lub procesy wykorzystujące wiedzę zebraną w wyniku działań w ramach Europejskiej inicjatywy miejskiej, w tym projektów działań innowacyjnych, działań na rzecz budowania zdolności, przeprowadzonych działań w zakresie wiedzy itp. Działania w zakresie kapitalizacji będą również okazją do tworzenia synergii z innymi inicjatywami i programami UE.

24 Pakt amsterdamski, 2016 r.

25 Jak określono w porozumieniu z Lublany z 2021 r. i w wieloletnim programie prac w ramach tego porozumienia przyjętym przez ministrów UE.

26 Art. 12 rozporządzenia (UE) 2021/1058. Wsparcie może obejmować techniczną lub tematyczną wiedzę specjalistyczną. W okresie objętym niniejszym sprawozdaniem nie złożono żadnego wniosku o wsparcie.

2.3. Zarządzanie i inne działania

W celu kierowania wszystkimi obszarami działań i operacyjnego wdrażania tych działań w sposób skuteczny i włączający ustanowiono model zarządzania Europejską inicjatywą miejską[27]. Zapewnia on mechanizm umożliwiający synergię między działaniami i opracowywanie strategicznych wytycznych w sposób partycypacyjny z udziałem wszystkich odpowiednich zainteresowanych stron oraz obejmuje radę nadzorczą i grupę sterującą.

W skład rady nadzorczej wchodzą przedstawiciele Komisji, regionu Hauts-de-France oraz sekretariatu Europejskiej inicjatywy miejskiej. Rada nadzoruje wdrażanie, postępy w osiąganiu celów, opracowywanie i realizację działań w ramach każdego komponentu, monitorowanie wyników, a także realizację finansową. Zapewnia uwzględnianie, w stosownych przypadkach, doradztwa strategicznego grupy sterującej w działaniach operacyjnych.

Grupa sterująca działa jako organ doradczy. Otrzymuje informacje na temat stanu wdrażania Europejskiej inicjatywy miejskiej na poziomie strategicznym i doradza w tej sprawie, zwłaszcza w kwestii spójności działań i priorytetów. Grupa sterująca składa się z przedstawicieli Komisji, regionu Hauts-de-France i sekretariatu Europejskiej inicjatywy miejskiej, państw członkowskich z każdej z trzech prezydencji UE, instytucji zarządzającej URBACT i sekretariatu tego programu, Komitetu Regionów i dwóch europejskich stowarzyszeń miast – Rady Gmin i Regionów Europy oraz Eurocities.

W okresie objętym niniejszym sprawozdaniem zorganizowano trzy spotkania obu organów zarządzających. Dzięki wzajemnemu uczestnictwu i wymianie informacji zapewniono korelację i spójność między procesami zarządzania programem URBACT IV i agendą miejską dla UE.

Jeśli chodzi o realizację finansową Europejskiej inicjatywy miejskiej, znaczną część – ponad połowę budżetu w wysokości 395 mln EUR[28] – przeznaczono na działania. Ukończono pierwszą wersję systemu monitorowania[29] i wkrótce uruchomiona zostanie tablica prezentująca postępy.

Ustanowiono ścisłą współpracę z programem URBACT IV w celu osiągnięcia ogólnej koordynacji, synergii i komplementarności, w szczególności między działaniami w obszarze budowania zdolności i budowania wiedzy w ramach tych dwóch instrumentów[30]. Dzięki współpracy z programem URBACT Europejska inicjatywa miejska przyczyniła się również do realizacji celów zrównoważonego rozwoju w ramach Agendy 2030 Organizacji Narodów Zjednoczonych.

3. PIERWSZE WYNIKI

Europejską inicjatywę miejską opracowano wspólnie z najważniejszymi podmiotami[31], aby wspierać opracowywanie strategii i polityki, zintegrowane i partycypacyjne wdrażanie oraz innowacje miejskie.

Po pierwszych dwóch latach wdrażania Europejska inicjatywa miejska przynosi pierwsze wyniki. Inicjatywa zapewnia zintegrowany zbiór usług wspierających miasta każdej wielkości.

---

[27] Art. 12 rozporządzenia (UE) 2021/1058.

[28] W cenach bieżących.

[29] System monitorowania będzie stopniowo rozszerzany i będzie obejmował – za pomocą kluczowych wskaźników skuteczności działania – rezultaty, wyniki i wpływ Europejskiej inicjatywy miejskiej w odniesieniu do jej celów.

[30] Europejska inicjatywa miejska i URBACT uzupełniają się wzajemnie na kilka sposobów, np. Europejska inicjatywa miejska wspiera krótkoterminowe wymiany między miastami, a URBACT finansuje długoterminowe sieci miast. Instrumenty te umożliwiają również organizowanie wspólnych wydarzeń, a platforma wiedzy Europejskiej inicjatywy miejskiej zawiera wiele zasobów wiedzy URBACT.

[31] Komitet Regionów, europejskie sieci miast oraz konsultacje z państwami członkowskimi i innymi zainteresowanymi stronami na obszarach miejskich.

Wdrożono działania obejmujące współzależności wytworzone między komponentami Europejskiej inicjatywy miejskiej oraz koordynację i komplementarność z URBACT IV. Ponadto Europejska inicjatywa miejska łączy działania i wkład z agendy miejskiej dla UE oraz tworzy synergie z innymi ważnymi inicjatywami UE.

Jeżeli chodzi o lokalizację geograficzną, z 444 władz miejskich wspieranych w ramach Europejskiej inicjatywy miejskiej w okresie objętym niniejszym sprawozdaniem dwie trzecie pochodzi z regionów słabiej rozwiniętych i regionów w okresie przejściowym. Większość beneficjentów (73 %) to małe i średnie miasta, a 70 % to „miasta, o których mowa w art. 11”. 25 % wspieranych miast uczestniczy również w programie URBACT, co potwierdza wzmocnione powiązania między Europejską inicjatywą miejską a innymi narzędziami polityki spójności.

W 2022 r. i 2023 r. ogłoszono dwa zaproszenia do składania wniosków w sprawie działań innowacyjnych, w wyniku których w 16 państwach członkowskich zrealizowano 36 projektów z wkładem EFRR w wysokości ponad 163 mln EUR. Dzięki partnerstwom na rzecz transgranicznego przenoszenia innowacji sieć 85 miast wprowadza innowacje, dzieli się doświadczeniami i inicjuje działania w ramach polityki spójności dotyczące tematów nowego europejskiego Bauhausu, zazieleniania miast, zrównoważonej turystyki i wykorzystania potencjału talentów w kurczących się miastach. Sieć tę uzupełnią wkrótce również dodatkowe projekty dotyczące transformacji energetycznej i technologii w miastach. Zaproszenia do składania wniosków były okazją do tworzenia synergii z misjami UE, w szczególności z misją w zakresie neutralnych dla klimatu i inteligentnych miast oraz z innymi kluczowymi inicjatywami UE.

Fuenlabrada (ES) testuje nowy model mieszkaniowy oparty na solidarności międzypokoleniowej i zasadach nowego europejskiego Bauhausu. Przyczynia się on do rewitalizacji centrum miasta w warunkach pogarszającej się jakości mieszkań, wysokiego wskaźnika pustostanów, zarówno powierzchni mieszkalnych, jak i handlowych, a także starzenia się ludności. **Budapeszt (HU)** jest dotknięty kryzysem mieszkaniowym spowodowanym wysokimi cenami energii i testuje zintegrowany model przystępnych cenowo usług mieszkaniowych, który uwzględnia zasady nowego europejskiego Bauhausu. Miasto opracowuje zestaw usług ukierunkowanych zarówno na zasoby publiczne, jak i prywatne.

Bolonia (IT) łączy technologie informacyjne, rozwiązania oparte na przyrodzie i działalność „naukowców-wolontariuszy”[32], aby osiągnąć harmonię z naturą w poszczególnych dzielnicach miasta i opracować metodę opartą na „adaptacyjnych komórkach ekologicznych”, która przeciwdziała zjawisku miejskiej wyspy ciepła. **Brugia (BE)** testuje rozwiązania dotyczące błękitnej i zielonej infrastruktury z myślą o zmniejszeniu ryzyka powodzi i suszy oraz poprawie jakości wody, również dzięki wykorzystaniu swojej historycznej podziemnej sieci wodnej.

[32] Naukowcy-wolontariusze to członkowie społeczeństwa.

Stalowa Wola (PL) eksperymentuje z tworzeniem warunków sprzyjających przyciąganiu talentów w przemyśle kosmicznym i rozwija wielowymiarową specjalizację dla miasta, obejmującą laboratorium Spacelab, akademię (Space Academy) i klaster oparty na modelu poczwórnej helisy. **Chaskowo (BG)** testuje tworzenie innowacyjnego ośrodka medyczno-technicznego MedTechHub, który mobilizuje sektor medyczny i cyfrowy oraz zapewnia usługi i możliwości edukacyjne, w szczególności młodym talentom, a także wspiera przechodzenie na zrównoważoną gospodarkę lokalną.

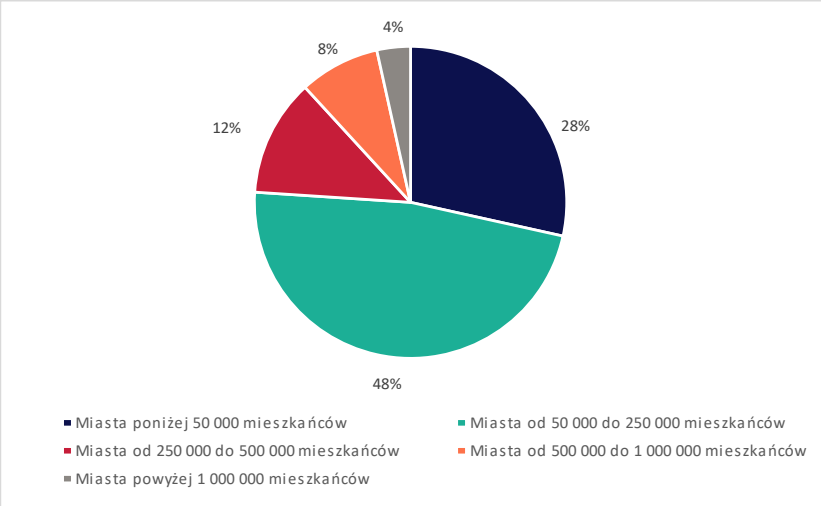
Kopenhaga (DK) jest pionierem w zarządzaniu turystyką opartym na danych i ukierunkowanym na społeczność, z myślą o społecznościach i turystach, dzięki opracowaniu partycypacyjnej aplikacji łączącej zdjęcia i głos w celu angażowania użytkowników oraz gromadzenia i analizowania danych dotyczących ich doświadczeń. **Coimbra (PT)** prowadzi w ramach projektu pilotażowego portal internetowy poświęcony zrównoważonej turystyce, który jest oparty na dużych modelach językowych i wzbogacony o rzeczywiste dane na temat miejsc wartych odwiedzenia i spersonalizowanych tras podróży dla turystów.

Prawa autorskie: ilustracja 1 ©Gettyimages.be/zak00; ilustracja 2 ©Gettyimages.be/DrAfter123; ilustracja 3 ©Gettyimages.be/guoya; ilustracja 4 ©Gettyimages.be/Annika McFarlane.

Realizacja działań na rzecz budowania zdolności odbywa się ze szczególnym naciskiem na wspieranie miast i obejmuje inwestycje ze środków EFRR w wysokości ponad 24 mld EUR przeznaczone na zrównoważony rozwój obszarów miejskich[33]. Uczestnicy uważają, że działania wywierają wpływ już na etapie projektu pilotażowego[34]. W działaniach tych wzięło udział 485 praktyków miejskich, z których prawie 60 % stanowili przedstawiciele władz miejskich, a dwie trzecie przedstawiciele „miast, o których mowa w art. 11”. Działania na rzecz budowania zdolności ukierunkowano w szczególności na wspieranie mniejszych miast, ponieważ 76 % miast uczestniczących w tych działaniach liczy mniej niż 250 000 mieszkańców (rys. 8).

[33] Na podstawie ponad 1 100 zintegrowanych strategii rozwoju obszarów miejskich.
[34] Na podstawie informacji zwrotnych otrzymanych od uczestników działań na rzecz budowania zdolności.

Rys. 8. Udział (%) władz miejskich uczestniczących w działaniach na rzecz budowania zdolności w podziale według liczby ludności miast.

W ramach działań na rzecz budowania zdolności zorganizowano wymiany między miastami, które obejmowały szereg tematów, np. przystępne cenowo mieszkania, włączenie społeczne, mobilność, przystosowanie się do zmiany klimatu, transformację cyfrową, rewitalizację obszarów miejskich, turystykę i dostęp do finansowania. Wzajemne oceny zwiększyły zdolności miast do angażowania zainteresowanych stron i współpracy międzysektorowej, łączenia strategii z unijnymi i globalnymi programami działań oraz z obszarami wiejskimi, a także wsparciem finansowym. Wydarzenia na rzecz budowania zdolności dotyczyły różnych tematów, np. opracowywania strategii zintegrowanych, funkcjonalnych obszarów miejskich, zintegrowanych inwestycji terytorialnych i rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność, zielonej transformacji oraz ekosystemów innowacji.

Zapewniono koordynację i działania uzupełniające z programem URBACT IV. Miasta wspierane w ramach programu URBACT pełnią rolę partnerów w działaniach na rzecz budowania zdolności prowadzonych w ramach Europejskiej inicjatywy miejskiej. Program URBACT pełnił również rolę partnera strategicznego przy tworzeniu platformy wiedzy Portico. Utrzymywanie ścisłego powiązania między Europejską inicjatywą miejską a URBACT jest niezbędne do zapewnienia koordynacji działań i synergii.

Powstała sieć krajowych miejskich punktów kontaktowych, która pobudza zapotrzebowanie na usługi Europejskiej inicjatywy miejskiej we wszystkich państwach członkowskich. Służy ona jako katalizator wszystkich działań w ramach Europejskiej inicjatywy miejskiej i zapewnia działania informacyjne na rzecz społeczności miejskich, w szczególności mniejszych miast i instytucji zarządzających. Sieć pełni funkcję przekrojową polegającą na informowaniu o wszystkich obszarach prac, a pierwsze efekty są już widoczne. Społeczność w mediach społecznościowych szybko się powiększa – w 2024 r. zorganizowano lub prowadzono ponad 400 kampanii medialnych. Sieć wymaga stałego i specjalnego wsparcia, aby skutecznie świadczyć swoje usługi, ze względu na liczne działania oferowane w ramach Europejskiej inicjatywy miejskiej.

Platforma wiedzy Portico zapewnia praktykom miejskim bardzo potrzebny dostęp do wiedzy i informacji na temat inicjatyw UE. Platforma zawiera ponad 1 600 zasobów wiedzy i aktywizuje społeczność prawie 2 000 praktyków miejskich. Na platformie zostanie również wkrótce udostępniony komponent zawierający obiecujące i skuteczne praktyki miejskie, pochodzące z projektów wspieranych z funduszy spójności realizowanych w całej Unii Europejskiej. Opracowywana przez platformę Portico „panorama miejska" ma na celu stopniowe utworzenie narzędzia służącego do kojarzenia użytkowników z odpowiednimi

europejskimi inicjatywami i podmiotami w zależności od ich potrzeb. Należy kontynuować wysiłki na rzecz rozbudowy platformy, w szczególności narzędzia „panorama miejska", aby utrzymać dynamikę i rozwijać platformę z myślą o uczynieniu jej unijnym portalem wiedzy o miastach.

Prowadzone są pierwsze działania w zakresie kapitalizacji realizowane w formie laboratoriów polityki, a na początkowym etapie region Hauts-de-France współpracował z programem URBACT IV i z powodzeniem współorganizował szereg „laboratoriów miejskich" poświęconych transformacji energetycznej i lokalnym systemom żywnościowym. Jeśli chodzi o oceny oddziaływania terytorialnego, region Hauts-de-France bada obecnie rodzaje działań wspierających. Biorąc pod uwagę ważną rolę miast w realizacji polityki unijnej i krajowej, regulacje uwzględniające zróżnicowane potrzeby terytoriów mają zasadnicze znaczenie dla zrównoważonego rozwoju obszarów miejskich. Ponieważ najważniejsze podmioty europejskie zajmujące się tą dziedziną[35] opracowały szereg narzędzi i metod oceny oddziaływania terytorialnego, celem jest wykorzystanie istniejących narzędzi i wdrożenie działań na początku 2025 r. w odpowiedzi na potrzeby miast.

Wsparcie na rzecz agendy miejskiej dla UE przynosi rezultaty – realizowane są nowe partnerstwa i planowane są kolejne. Od 2022 r. w ramach Europejskiej inicjatywy miejskiej wspierano utworzenie czterech partnerstw tematycznych dotyczących „zazieleniania miast", „zrównoważonej turystyki", „miast równości" i „żywności". Do końca 2024 r. mają powstać dwa kolejne partnerstwa – „miasto wrażliwe na problemy związane z wodą" oraz „dekarbonizacja budynków, zintegrowane programy renowacji, lokalne plany grzewcze i chłodnicze". Oczekiwanym skutkiem wspierania agendy miejskiej dla UE jest zwiększenie zdolności wszystkich zaangażowanych podmiotów do współpracy w ramach wielopoziomowego sprawowania rządów.

Rozpoczęto szereg działań informacyjnych. W różnych platformach społecznościowych Europejska inicjatywa miejska ma już ponad 28 000 obserwujących. W okresie objętym niniejszym sprawozdaniem do udziału w wydarzeniach w ramach Europejskiej inicjatywy miejskiej zarejestrowano łącznie ponad 3 000 uczestników. Podjęto znaczne wysiłki w celu promowania 5. edycji Forum Miast w Turynie w 2023 r., podczas której oficjalnie zainaugurowano Europejską inicjatywę miejską, oraz w celu przygotowania się do zbliżającego się 6. Forum Miast w Krakowie w czerwcu 2025 r.

4. WNIOSKI

Europa nie może osiągnąć swoich celów bez zaangażowania miast. Komisja Europejska będzie nadal współpracowała z władzami miejskimi, aby zapewnić miastom wsparcie. W tym kontekście Europejska inicjatywa miejska pełni rolę zintegrowanego narzędzia i mechanizmu wsparcia dla miast każdej wielkości w całej UE. Wsparcie dla miast obejmuje konkretne działania, takie jak zapewnianie możliwości wzajemnego uczenia się, zapewnianie wiedzy specjalistycznej i ogólnej oraz finansowanie innowacyjności na potrzeby realizacji celów polityki spójności. W tym kontekście inicjatywa pomaga miastom w radzeniu sobie z licznymi wyzwaniami, przed którymi stoją.

Europejska inicjatywa miejska będzie dalej wdrażana zgodnie z podejściem opartym na zapotrzebowaniu, w ramach którego decyzje strategiczne i operacyjne podejmuje się przede wszystkim na podstawie potrzeb miast i które jest ukierunkowane na zapewnienie beneficjentom najbardziej odpowiedniego wsparcia. Stale zwraca się uwagę na zapewnienie efektywnej wymiany informacji zwrotnych z miastami i praktykami miejskimi za pośrednictwem sieci krajowych miejskich punktów kontaktowych i interakcji w trakcie prac związanych z różnymi komponentami inicjatywy.

[35] Np. ESPON, Wspólne Centrum Badawcze UE i podmioty międzyrządowe.

Europejska inicjatywa miejska będzie nadal opierać się ścisłej współpracy z najważniejszymi organizacjami i sieciami miast, a także wzmacniać synergie z innymi ważnymi inicjatywami UE. Planowane są intensywne działania na rzecz zwiększenia skali wykorzystania oferty usług w ramach inicjatywy przez miasta każdej wielkości we wszystkich państwach członkowskich. Informacje zwrotne od beneficjentów zostaną zebrane w ocenie śródokresowej w 2025 r. Celem przyświecającym Europejskiej inicjatywie miejskiej jest realizacja wzmocnionych i spójnych działań w ramach polityki w UE i elementem tego zobowiązania jest przyczynianie się do realizacji przyszłej europejskiej agendy politycznej na rzecz miast.